

The background features a large, light blue triangle pointing downwards. Inside this triangle are three overlapping circles. The top circle is purple with a white-to-purple gradient. The middle circle is blue with a white-to-blue gradient. The bottom circle is red with a white-to-red gradient. Two thin blue lines cross the scene: one from the top left to the bottom right, and another from the top right to the bottom left, intersecting at the center.

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΘΥ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥ

9/2/2010

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

α) Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος κατά τη σύνταξη είναι δύο ειδών: ευθύς και πλάγιος.

β) Ευθύς ονομάζεται ο λόγος που μεταδίδεται σε κάποιον αμετάβλητος και με τις ίδιες λέξεις, όπως ακριβώς ειπώθηκε από τον ομιλητή. Στην περίπτωση αυτή προηγούνται ρήματα λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δοξαστικά, ερωτηματικά, αλλά ο λόγος **δεν εξαρτάται από αυτά τα ρήματα**.

γ) Πλάγιος ονομάζεται ο λόγος που μεταδίδεται σε κάποιον αλλαγμένος και όχι με τις ίδιες λέξεις που ειπώθηκε από τον ομιλητή. Στην περίπτωση αυτή προηγούνται ρήματα των ίδιων κατηγοριών με τη σημείωση [β], αλλά ο λόγος **εξαρτάται από αυτά τα ρήματα**.

δ) Ο πλάγιος λόγος εξαρτάται από τις εξής κατηγορίες ρημάτων:

- **Από λεκτικά ρήματα**: μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ειδικό απαρέμφοτο ή ειδική πρόταση.
- **Από γνωστικά ρήματα**: μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ή ειδική πρόταση ή κατηγορηματική μετοχή ή σπανιότερα ειδικό απαρέμφοτο ή πλάγια ερώτηση.
- **Από αισθητικά ρήματα**: μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ή ειδική πρόταση ή κατηγορηματική μετοχή ή σπανιότερα ειδικό απαρέμφοτο ή πλάγια ερώτηση.
- **Από δοξαστικά ρήματα**: μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι ειδικό απαρέμφοτο.
- **Από βουλευτικά (επιθυμίας) ρήματα**: μετά από αυτά ο πλάγιος λόγος είναι τελικό απαρέμφοτο (το ίδιο ισχύει και για ρήματα κελευστικά, προτρεπτικά, συμβουλευτικά, παρακλητικά, αιτητικά, ευχετικά, απαγορευτικά και αποτρεπτικά).
- **Από ερωτηματικά ρήματα**: μετά από αυτά ακολουθεί δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση.

ε) Οι χρόνοι των ρημάτων στην αρχαία ελληνική γλώσσα διακρίνονται σε δύο (2) βασικές κατηγορίες, που θα μας απασχολήσουν παρακάτω: **στους αρκτικούς** (κύριους ή βασικούς) και **στους ιστορικούς** (δευτερεύοντες ή παραγόμενους). *Αρκτικοί χρόνοι θεωρούνται: ο ενεστώτας, ο μέλλοντας, ο παρακείμενος, ο τετελεσμένος μέλλοντας και ο γνωμικός αόριστος στην οριστική. Ιστορικοί χρόνοι θεωρούνται: ο παρατατικός, ο αόριστος στην οριστική, ο υπερσυντέλικος, ο ιστορικός ενεστώτας και η δυνητική οριστική.*

[Διευκρίνιση: ακόμη θεωρούνται *αρκτικοί χρόνοι* η υποτακτική, η προστακτική, η δυνητική και ευχετική ευκτική όλων των χρόνων, καθώς και η υποτακτική, η ευκτική, το απαρέμφοτο και η μετοχή, όταν εξαρτώνται από αρκτικό χρόνο. Θεωρούνται, επιπλέον, *ιστορικοί χρόνοι* η ευκτική, το απαρέμφοτο και η μετοχή, όταν εξαρτώνται από ιστορικό χρόνο].

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΡΙΣΗΣ

☑ Στον ευθύ λόγο, έχουμε δύο (2) είδη κύριων προτάσεων που ενδέχεται να εκφράζουν κρίση, ως προς το περιεχόμενό τους: **α)** τις κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις κρίσεως (καταφατικές ή αποφατικές) και **β)** τις ευθείες ερωτήσεις κρίσεως (που είναι κι αυτές κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις και στο τέλος τους έχουν πάντοτε ερωτηματικό).

[Διευκρίνιση: υπάρχουν φυσικά και *ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας*, οι οποίες όμως θα εξεταστούν παρακάτω, αφού ανήκουν στον πλάγιο λόγο επιθυμίας, σε σχέση με το θέμα που μας απασχολεί].

[Α]

Οι κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις κρίσεως (καταφατικές ή αποφατικές) στον πλάγιο λόγο

☑ Οι κύριες προτάσεις κρίσεως (καταφατικές, αποφατικές) εκφέρονται στον ευθύ λόγο με τρεις εγκλίσεις: **οριστική, δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική**. **[Διευκρινήσεις:** *Δυνητική οριστική* θεωρείται η οριστική ιστορικού χρόνου με το δυνητικό ἄν. *Δυνητική ευκτική* θεωρείται η ευκτική με το δυνητικό ἄν· Εκφράζει κάτι που μπορεί να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον (απαντά σ' όλους τους χρόνους, πλην του μέλλοντα)].

☑ Στην περίπτωση των κύριων προτάσεων κρίσεως (καταφατικών ή αποφατικών), ανεξάρτητα της έγκλισης εκφοράς τους στον ευθύ λόγο, στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται ή **σε ειδική πρόταση** ή **σε ειδικό απαρέμφατο** ή **σε κατηγορηματική μετοχή**, ανάλογα με το είδος του ρήματος εξάρτησης (συμβουλέψου παραπάνω τη γενική σημείωση [δ]).

Παρακολούθησε τον παρακάτω πίνακα:

Στον Ευθύ Λόγο:		Στον Πλάγιο Λόγο γίνονται:		
		Ειδική πρόταση	Ειδικό απαρέμφοτο	Κατηγορηματική μετοχή
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	λέγει ως ύβριστής είμί. ἔλεγεν ως ύβριστής εἶην.	νομίζει με ύβριστήν εἶναι. ἐνόμιζέ με ύβριστήν εἶναι.	γιγνώσκει με ύβριστήν ὄντα. ἐγίγνωσκέ με ύβριστήν ὄντα.
	ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ	λέγει ως ύβριστής ἄν ἦν. ἔλεγεν ως ύβριστής ἄν ἦν.	νομίζει με ύβριστήν ἄν εἶναι ἐνόμιζέ με ύβριστήν ἄν εἶναι.	γιγνώσκει με ύβριστήν ἄν ὄντα. ἐγίγνωσκέ με ύβριστήν ἄν ὄντα.
	ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ	λέγει ως ύβριστής ἄν εἶην. ἔλεγεν ως ύβριστής ἄν εἶην.	νομίζει με ύβριστήν ἄν εἶναι ἐνόμιζέ με ύβριστήν ἄν εἶναι.	γιγνώσκει με ύβριστήν ἄν ὄντα. ἐγίγνωσκέ με ύβριστήν ἄν ὄντα.
	Ρήματα Εξάρτησης	<u>λεκτικά</u>, γνωστικά, αισθητικά, δηλωτικά, δεικτικά, αγγελτικά και όσα δηλώνουν μνήμη, ανάμνηση, μάθηση, αντίληψη.	<u>δοξαστικά</u>, λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δηλωτικά, δεικτικά, αγγελτικά και τα: ἐλπίζω, ὄμνουμι, προσδοκῶ, ἐπαγγέλλομαι, ὑπισχυοῦμαι, ἀπειλῶ κτλ	<u>γνωστικά</u>, αισθητικά, δηλωτικά, δεικτικά, αγγελτικά και όσα δηλώνουν μνήμη, ανάμνηση, μάθηση, αντίληψη, έλεγχο.

Παρατηρήσεις:

(για τις κύριες προτάσεις κρίσεως από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

1. Ο ρηματικός τύπος στον πλάγιο λόγο (ρήμα ειδικής προτάσεως ή ειδικό απαρέμφατο ή κατηγορηματική μετοχή) είναι **του ίδιου χρόνου** με αυτόν στον ευθύ λόγο. Στις περιπτώσεις του παρατατικού και του υπερσυντελικού, που δεν υπάρχει απαρέμφατο και μετοχή, τοποθετούμε αντίστοιχα το απαρέμφατο και τη μετοχή του ενεστώτα και του παρακειμένου.
2. Στην περίπτωση του ειδικού παρεμφάτου συνήθως έχουμε ετεροπροσωπία σε σχέση με το ρήμα εξάρτησης. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, προσέχουμε το υποκείμενο του παρεμφάτου να βρίσκεται σε αιτιατική.
3. Στην περίπτωση της κατηγορηματικής μετοχής, προσέχουμε τον όρο στον οποίο αναφέρεται αυτή, ώστε να την τοποθετήσουμε στην ανάλογη με αυτόν πτώση.
4. Το ἄν της δυνητικής οριστικής και ευκτικής του ευθέως λόγου διατηρείται στον πλάγιο λόγο σε κάθε περίπτωση (οπότε προκύπτει ειδική πρόταση με δυνητική έγκλιση, δυνητικό απαρέμφατο και δυνητική μετοχή).
5. Η μετατροπή του ευθέως λόγου (κύριες προτάσεις κρίσεως) σε πλάγιο, με τη μορφή του ειδικού παρεμφάτου ή της κατηγορηματικής μετοχής, πραγματοποιείται με τον ίδιο τρόπο, ανεξάρτητα από το ρήμα εξάρτησης (αν δηλαδή είναι αρκτικού ή ιστορικού χρόνου). Εκείνο που πρέπει να προσέξουμε είναι η κατηγορία στην οποία ανήκει το ρήμα αυτό, ανάλογα με τη σημασία του, γιατί από αυτήν εξαρτάται και το είδος της μετατροπής που θα επιλέξουμε.
6. Η δυνητική οριστική του ευθέως λόγου, στις κύριες προτάσεις κρίσεως, **δεν επιδέχεται καμία μεταβολή στον πλάγιο λόγο σε ό,τι αφορά την έγκλιση** (και φυσικά το χρόνο· Βλέπε παραπάνω παρατήρηση [1]). Το είδος του ρήματος εξάρτησης μας είναι αδιάφορο (αν είναι αρκτικού ή ιστορικού χρόνου).
7. Η παρατήρηση [6] ισχύει και για τις περιπτώσεις της απλής οριστικής και της δυνητικής ευκτικής, **μόνο όμως στην περίπτωση που το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου**.
8. Η απλή οριστική και η δυνητική ευκτική του ευθέως λόγου, στις κύριες προτάσεις κρίσεως, μετατρέπεται στον πλάγιο λόγο **σε ευκτική του πλάγιου λόγου, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου** (βλέπε στον πίνακα της σελίδας [2] τα παραδείγματα με το σύμβολο · Και στην περίπτωση αυτή ισχύει η παρατήρηση [1]).
[Διευκρίνιση: η ευκτική του πλάγιου λόγου βρίσκεται πάντοτε στον εξαρτημένο λόγο και στις προτάσεις κρίσεως και στις προτάσεις επιθυμίας. Αναφέρεται σε γεγονότα του παρελθόντος και γι' αυτό εξαρτάται πάντοτε από ρηματικό τύπο ιστορικού χρόνου. Δηλώνει υποκειμενική γνώμη ή ανεπιβεβαίωτη φήμη του παρελθόντος].

[B]

Οι κύριες – ανεξάρτητες ερωτηματικές προτάσεις κρίσεως **Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως στον πλάγιο λόγο**

Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως εκφέρονται στον ανεξάρτητο λόγο **με απλή οριστική, δυνητική οριστική και δυνητική ευκτική**.

Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται **σε δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις κρίσεως**, εξαρτώμενες από

ρήματα που δηλώνουν ερώτηση, απόκριση, δήλωση, απόδειξη, θαυμασμό, γνώση, άγνοια κ.ο.κ.

Η οριστική και δυνητική ευκτική στις ευθείες ερωτήσεις κρίσεως, μετατρέπεται στις πλάγιες ερωτήσεις κρίσεως σε **ευκτική του πλάγιου λόγου, όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου** (βλέπε στον πίνακα της σελίδας [4] τα παραδείγματα με το σύμβολο). Σε κάθε άλλη περίπτωση η έγκλιση διατηρείται, ανεξάρτητα από το ρήμα εξάρτησης.

[Διευκρινήσεις: σε όλες τις περιπτώσεις διατηρείται στον πλάγιο λόγο ο χρόνος που είχε η ερώτηση στον ευθύ. Η ευθεία ερώτηση καταλήγει πάντα σε ερωτηματικό. Αυτό δε συμβαίνει ποτέ στην πλάγια ερώτηση].

Κατά τη μετατροπή μιας ευθείας σε πλάγια ερώτηση, η ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα μετατρέπεται στην αντίστοιχη αναφορική, η οποία εισάγει πια την πλάγια ερώτηση κρίσεως (βλέπε στον πίνακα [β] της σελίδας [4] του παρόντος).

**Παρακολούθησε τους δύο παρακάτω πίνακες:
[ΠΙΝΑΚΑΣ Α]**

Οι ευθείες ερωτήσεις κρίσεως	Εξαρτώμενες από ρήματα που δηλώνουν	Γίνονται πλάγιες ερωτήσεις κρίσεως
τίς οὕτως εὐήθης ἐστίν; [απλή οριστική]	ερώτηση απόκριση δήλωση απόδειξη αίσθηση γνώση άγνοια θαυμασμό αμφιβολία αγωνία σκέψη εξέταση	Δημοσθένης ἐρωτᾷ ὅστις οὕτως εὐήθης ἐστίν. Δημοσθένης ἤρετο ὅστις οὕτως εὐήθης εἴη.
τίς οὕτως εὐήθης ἄν ἦν; [δυνητική οριστική]		Δημοσθένης ἐρωτᾷ ὅστις οὕτως εὐήθης ἄν ἦν. Δημοσθένης ἤρετο ὅστις οὕτως εὐήθης ἄν ἦν.
τίς οὕτως εὐήθης ἄν εἴη; [δυνητική ευκτική]		Δημοσθένης ἐρωτᾷ ὅστις οὕτως εὐήθης ἄν εἴη. Δημοσθένης ἤρετο ὅστις οὕτως εὐήθης ἄν εἴη.

Παρατήρηση:

(για τις κύριες ερωτηματικές προτάσεις κρίσεως από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

☑ Το ἄν της δυνητικής οριστικής και ευκτικής του ευθέως λόγου διατηρείται στον πλάγιο λόγο σε κάθε περίπτωση (οπότε προκύπτει αντίστοιχα δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση με δυνητική έγκλιση).

[ΠΙΝΑΚΑΣ Β]

Ερωτηματικές αντωνυμίες & επιρρήματα (ευθείες ερωτήσεις – ευθύς λόγος)	Αντίστοιχες αναφορικές αντωνυμίες & επιρρήματα (πλάγιες ερωτήσεις – πλάγιος λόγος)
τίς; πότερος; (=ποιος από τους δύο); πόσος; ποῖος; (=τι λογής); πηλίκος; (=πόσο μεγάλος ή ποιας ηλικίας); ποδαπός; (=από ποιον τόπο); ποῦ; ποῖ; (=σε ποιο μέρος); πόθεν; (=από πού); πῆ; (=πού; Σε ποιο μέρος); πῶς;	ὅς, ὅστις ὁπότερος ὅσος, ὁπόσος οἷος, ὁποῖος ἡλίκος, ὀπηλίκος ὀποδαπός οὔ, ὅπου οἷ, ὅποι ὀπόθεν ἦ, ὅπη ὡς, ὅπως

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

☑ Στον ευθύ λόγο, έχουμε δύο (2) είδη κυρίων προτάσεων που ενδέχεται να εκφράζουν επιθυμία, ως προς το περιεχόμενό τους: **α)** τις κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις επιθυμίας (καταφατικές ή αποφατικές) και **β)** τις ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας (που είναι κι αυτές κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις και στο τέλος τους έχουν πάντοτε ερωτηματικό).

[Α]

Οι κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις επιθυμίας (καταφατικές ή αποφατικές) στον πλάγιο λόγο

☑ Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας (καταφατικές, αποφατικές) εκφέρονται στον ευθύ λόγο **με όλες τις εγκλίσεις** της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και αυτές, ανάλογα με το νόημα που εκφράζουν, έχουν διάφορες χαρακτηριστικές ονομασίες: **ευχετική και απαγορευτική οριστική, προτρεπτική και αποτρεπτική υποτακτική, ευχετική ευκτική, αποτρεπτική και απλή προστακτική.**

Στην περίπτωση των κύριων προτάσεων επιθυμίας (καταφατικών ή αποφατικών), ανεξάρτητα της έγκλισης εκφοράς τους στον ευθύ λόγο, στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται – σε κάθε περίπτωση – **σε τελικό απαρέμφατο** (για τα είδη των ρημάτων εξάρτησης σ' αυτήν την περίπτωση, συμβουλέψου στη σελίδα [1] του παρόντος τη γενική σημείωση [δ⁵]).

Παρακολούθησε τον παρακάτω πίνακα:

Ο πλάγιος λόγος της επιθυμίας				
Οι εγκλίσεις της επιθυμίας (κύριες – ανεξάρτητες προτάσεις στον πλάγιο λόγο)				
στον ευθύ λόγο		στον πλάγιο λόγο		
		Ρήματα εξάρτησης	Παραδείγματα	Τύποι του πλάγιου λόγου
Προστακτική	λέγε		κελεύει με λέγειν. έκέλευε με λέγειν.	ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ (ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ)
Αποτρεπτική προστακτική	μὴ ποιεῖτε	κελευστικά προτρεπτικά συμβουλευτικά	ἀπαγορεύει ἡμᾶς [μὴ (οὐ)] ποιεῖν. ἀπηγόρευεν ἡμᾶς [μὴ (οὐ)] ποιεῖν.	
Αποτρεπτική υποτακτική	μὴ ἀφῆτε	παρακλητικά βουλητικά αιτητικά ευχετικά	ἀπαγορεύει ἡμᾶς [μὴ (οὐκ)] ἀφεῖναι. ἀπηγόρευεν ἡμᾶς [μὴ (οὐκ)] ἀφεῖναι.	
Προτρεπτική υποτακτική	ἴωμεν εἰς τὴν πόλιν	απαγορευτικά αποτρεπτικά	παραινεῖ ἵεναι εἰς τὴν πόλιν. παρῆνει ἵεναι εἰς τὴν πόλιν.	
Ευχετική ευκτική	γένοιο πατὸς εὐτυχέστερος		εὕχεται γενέσθαι με πατὸς εὐτυχέστερον. ἠὔξατο γενέσθαι με πατὸς εὐτυχέστερον.	

Παρατηρήσεις:

(για τις κύριες προτάσεις επιθυμίας από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

1. Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας τρέπονται στον πλάγιο λόγο σε τελικό απαρέμφατο του αντίστοιχου χρόνου με το ρήμα της πρότασης στον ευθύ.
2. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στη σχέση ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας του τελικού απαρεμφάτου του πλάγιου λόγου επιθυμίας με το ρήμα εξάρτησης. Τις περισσότερες φορές πρόκειται για ετεροπροσωπία, αφού τα λόγια μας ή τα λόγια κάποιου άλλου μεταφέρονται στον πλάγιο λόγο από ένα τρίτο πρόσωπο. Δεν αποκλείεται όμως και η περίπτωση της ταυτοπροσωπίας, όταν το ίδιο πρόσωπο μεταφέρει τα δικά του λόγια σε κάποιον άλλον.
[Διευκρίνιση: τα ίδια ισχύουν και για την περίπτωση του ειδικού απαρεμφάτου του πλάγιου λόγου κρίσης, την οποία επεξεργαστήκαμε παραπάνω αναλυτικά].

[B]

Οι κύριες – ανεξάρτητες ερωτηματικές προτάσεις επιθυμίας **Οι ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας στον πλάγιο λόγο**

Οι ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας εκφέρονται στον ανεξάρτητο λόγο κυρίως με απορηματική υποτακτική.

Οι ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας στον πλάγιο λόγο μετατρέπονται σε δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις επιθυμίας, εξαρτώμενες από ρήματα που δηλώνουν απορία, απόπειρα, σκέψη, φροντίδα, εξέταση, προσοχή και προφύλαξη.

Η απορηματική υποτακτική στις ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας, μετατρέπεται στις πλάγιες ερωτήσεις επιθυμίας σε ευκτική του πλάγιου λόγου, **όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου** (βλέπε στον παρακάτω πίνακα το παράδειγμα με το σύμβολο) . Σε περίπτωση που το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου η έγκλιση του ρήματος μένει αμετάβλητη.

[Διευκρινήσεις: σε όλες τις περιπτώσεις διατηρείται στον πλάγιο λόγο ο χρόνος που είχε η ερώτηση στον ευθύ. Η ευθεία ερώτηση καταλήγει πάντα σε ερωτηματικό. Αυτό δε συμβαίνει ποτέ στην πλάγια ερώτηση].

Κατά τη μετατροπή μιας ευθείας σε πλάγια ερώτηση, η ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα μετατρέπεται στην αντίστοιχη αναφορική, η οποία εισάγει πια την πλάγια ερώτηση κρίσεως (συμβουλευμένου σχετικά τον πίνακα [β] στη σελίδα [4] του παρόντος).

Παρακολούθησε τον παρακάτω πίνακα:

Ο πλάγιος λόγος της επιθυμίας				
Οι εγκλίσεις της επιθυμίας (ευθείες ερωτήσεις επιθυμίας στον πλάγιο λόγο)				
στον ευθύ λόγο		στον πλάγιο λόγο		
		Ρήματα εξάρτησης	Παραδείγματα	Τόποι του πλάγιου λόγου
Απορηματική υποτακτική	ποῖ τράπωμαι;	<u>Ὅσα δηλώνουν:</u> απορία απόπειρα σκέψη φροντίδα εξέταση προσοχή προφύλαξη	ἀπορῶ <i>ὅ</i>ποι τράπωμαι. ἠπόρουν <i>ὅ</i>ποι τραποίμην.	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΛΑΓΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΙΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ – ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Βασικές Παρατηρήσεις:

(για τις δευτερεύουσες – εξαρτημένες προτάσεις από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο)

1. Οι δευτερεύουσες – εξαρτημένες προτάσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, κατά τη μεταφορά τους από τον ευθύ λόγο στον πλάγιο, διατηρούν το επιρρηματικό είδος τους.
2. Οι δευτερεύουσες – εξαρτημένες προτάσεις, αν εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου, στον πλάγιο λόγο διατηρούν αναλλοίωτα το χρόνο και την έγκλισή τους.
3. Αν το ρήμα, από το οποίο εξαρτώνται στον πλάγιο λόγο, είναι ιστορικού χρόνου, τότε: α) η δυνητική οριστική, η δυνητική ευκτική και η οριστική αορίστου διατηρούνται πάντα στον πλάγιο λόγο· β) η απλή οριστική (όλων των άλλων χρόνων, πλην του αορίστου) ή η υποτακτική μετατρέπονται σε ευκτική του πλάγιου λόγου.

Βασικές Παρατηρήσεις:

(για τη μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ)

Κατά τη μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ γίνονται οι εξής μεταβολές:

1. Η οριστική διατηρείται και στον ευθύ.
2. Η ευκτική του πλαγίου λόγου μετατρέπεται σε οριστική ή υποτακτική.
3. Η δυνητική οριστική διατηρείται.
4. Η δυνητική ευκτική διατηρείται.
5. Η απορηματική υποτακτική διατηρείται.
6. Το ειδικό απαρέμφοτο μετατρέπεται σε οριστική.
7. Το τελικό απαρέμφοτο μετατρέπεται σε προστακτική.
8. Η κατηγορηματική μετοχή μετατρέπεται σε οριστική.
9. **Το ρήμα εξαρτήσεως παραλείπεται.**
10. **Το πρόσωπο αλλάζει.**

ΤΕΛΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σε κάθε άσκηση μεταβολής του ευθέως λόγου σε πλάγιο ή και το αντίστροφο, χρειάζεται μεγάλη προσοχή στην αλλαγή των προσώπων κατά τη μετατροπή.
2. Ο πλάγιος λόγος (ιδίως της κρίσης) συνεχίζεται και ύστερα από ισχυρό σημείο στίξης (τελεία, άνω τελεία, ερωτηματικό), εκφερόμενος συνήθως με ειδικό απαρέμφοτο.
3. Αν ο συγγραφέας θέλει να παρουσιάσει τον πλάγιο λόγο ή την εξαρτώμενη απ' αυτόν πρόταση ως αντικειμενική γνώμη (αντικειμενική παράσταση), χρησιμοποιεί οριστική ή υποτακτική, αντί της ευκτικής του πλαγίου λόγου.